

Załącznik
do Zarządzenia nr 3/2024
Dyrektora Przedszkola
w Psarach
z dnia 15 lutego 2024 r.

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH

W
Przedszkolu w Psarach

Psary 2024

I. Wprowadzenie

Główną i niepodważalną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników Przedszkola w Psarach jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Pracownik przedszkola traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracownika wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. Pracownik przedszkola, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych przedszkola oraz swoich kompetencji. Niniejszy dokument skierowany jest do pracowników (pedagogicznych, niepedagogicznych, praktykantów, pomocy nauczycieli, sekretarek) oraz rodziców. Standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem to zbiór zasad, które pomogą stworzyć bezpieczne i przyjazne środowisko w naszym przedszkolu, a także podejmować wszelkie możliwe działania zapobiegające krzywdzeniu dzieci uczęszczających do naszego przedszkola.

Wewnętrzne procedury regulujące ochronę dziecka przed przemocą są zgodne z obowiązującymi w naszej jednostce dokumentami: Statutem, Polityką bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych, Programem wychowania przedszkolnego oraz obowiązującymi przepisami prawa:

- Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;
- Konwencją o Prawach Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne ONZ z 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991.120.526 ze zm.);
- Ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2230 ze zm.);
- Ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.);
- Ustawą z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 984 ze zm.);
- Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.);
- Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta"(poz. 1870);
- Ustawą z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1304 ze zm.);
- Ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2022 r. poz. 1700, ze zm.);
- Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1798).

Dokument ten reguluje procedury ochrony dzieci przed krzywdzeniem, rozpoznawanie i reagowanie na niepokojące sytuacje w określony procedurami sposób postępowania. Ilekroć w niniejszych procedurach jest mowa o:

- **krzywdzeniu dziecka** należy rozumieć - każde zamierzone lub niezamierzone działanie oraz zaniechanie działań ze strony rodzica/opiekuna, które ujemnie wpływa na rozwój fizyczny lub psychiczny dziecka. Krzywdzenie to też bezczynność społeczeństwa lub instytucji, a także rezultat takiej bezczynności, który ogranicza równe prawa dzieci i zakłóca ich optymalny rozwój. Można wyróżnić następujące wymiary zjawiska krzywdzenia:

- **przemoc psychiczna** - przymus, groźby, obrażanie, wyzywanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, krzyczenie, wyśmiewanie, lekceważenie,
- **przemoc fizyczna** - szarpanie, kopanie, popychanie, policzkowanie, przypalanie papierosem, bicie ręką przy użyciu przedmiotów, klaps,
- **przemoc seksualna** - gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych zachowań seksualnych,

- **przemoc ekonomiczna** - unikanie płacenia alimentów, zakazywanie członkowi rodziny pracy lub edukacji w celu zdobycia zatrudnienia, przywłaszczanie do swoich celów wspólnych środków na utrzymanie rodziny,
 - **zaniedbanie** - głodzenie, niedostarczanie odpowiedniej ilości jedzenia, nieodpowiednia higiena lub jej brak, nie zgłaszanie się z dzieckiem do lekarza (gdy tego wymaga), brak leczenia mimo zaleceń lekarzy, niedopilnowanie w kwestii edukacji, brak przejawiania zainteresowania, w jaki sposób dziecko spędza wolny czas, jakie ma zainteresowania, problemy oraz potrzeby,
 - **alienacja rodzicielska** - ograniczenie kontaktu i izolowanie dziecka od drugiego rodzica, odcinanie drugiego rodzica od informacji dotyczących dziecka, wymazywanie drugiego rodzica z życia dziecka, niszczenie zdjęć i pamiątek, przedstawianie drugiego rodzica w złym świetle, zakazywanie dziecku swobodnego mówienia i wyrażania miłości do drugiego rodzica,
 - **cyberprzemoc** - zachowanie podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość. Forma przemocy polegająca na zachowaniu, które może wzbudzić w osobie doznającej przemocy poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia. Jest to nowe zjawisko, które nasila się w wyniku bardziej intensywnego korzystania z Internetu i narzędzi informatycznych.
- **przemocy domowej** - należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:
- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
 - naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
 - powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
 - ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
 - istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;
- **pracowniku przedszkola** – należy przez to rozumieć osobę zatrudnioną na podstawie umowy o pracę, mianowania, powołania lub umowy cywilno-prawnej. Osoby pracujące w przedszkolu dzielą się na pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych;
- **dziecku/malelelnim** – należy przez to rozumieć osobę przyjętą do przedszkola w toku postępowania rekrutacyjnego, po dopełnieniu wszelkich niezbędnych formalności przez rodziców;
- osobie odpowiedzialnej za Wewnętrzne procedury regulujące ochronę dzieci przed krzywdzeniem zwanej również **koordynatorem** - to wyznaczony przez Dyrektora pracownik, sprawujący nadzór nad realizacją wewnętrznych procedur ochrony małoletnich przed przemocą, którym jest pedagog specjalny;
- **zespołe interwencyjnym** – należy przez to rozumieć powołany przez Dyrektora zespół w przypadku podejrzenia stosowania przemocy fizycznej lub psychicznej oraz podejrzenia wykorzystania seksualnego. W skład zespołu wchodzi: Dyrektor, psycholog, pedagog przedszkolny, pedagog specjalny, wychowawca i inne osoby mające wiedzę na temat krzywdzenia dziecka.

II. Dotychczasowe działania, które przynosiły pozytywne efekty w ochronie dziecka przed przemocą

Ochrona dzieci przed przemocą w przedszkolu jest niezwykle ważnym zadaniem, a wiele działań przynosi pozytywne efekty w tej dziedzinie. Oto niektóre z dotychczasowych działań, które przyniosły pozytywne efekty w ochronie dzieci przed przemocą w przedszkolu:

- **Wdrażanie polityki przedszkola:**
 - Wprowadzenie jasnych i skutecznych polityk przedszkolnych dotyczących przemocy;
 - Określenie standardów postępowania w przypadku zachowań agresywnych.
- **Monitoring i nadzór:**
 - Regularne obserwacje i oceny zachowań dzieci w celu wykrywania potencjalnych problemów;
 - Monitorowanie pracy personelu pod kątem przestrzegania zasad bezpieczeństwa i zapobiegania przemocy.
- **Psycholog i doradztwo:**
 - Dostęp do specjalistycznego wsparcia psychologicznego dla dzieci doświadczających przemocy lub agresji.
 - Doradztwo rodzicom, nauczycielom i dzieciom w zakresie radzenia sobie z trudnymi sytuacjami.
- **Zasada "zerowej tolerancji":**
 - Wdrożenie zasady "zerowej tolerancji" wobec przemocy i agresji, co oznacza, że na wszelkie incydenty jest natychmiastowa reakcja i są one rozwiązywane.
- **Włączenie rodziców:**
 - Aktywne zaangażowanie rodziców w życie przedszkola i edukację ich w zakresie przeciwdziałania przemocy.
 - Organizacja spotkań i warsztatów dla rodziców na temat znaczenia przyjaznego i bezpiecznego środowiska przedszkolnego.
- **Edukacja i świadomość:**
 - Programy edukacyjne dla personelu przedszkolnego, rodziców i dzieci na temat przemocy, jej negatywnych skutków i sposobów zapobiegania.
 - Warsztaty dla nauczycieli dotyczące rozpoznawania oznak przemocy i skutecznych sposobów jej zapobiegania.
- **Współpraca z lokalnymi władzami i organizacjami:**
 - Współpraca z lokalnymi organami nadzoru edukacyjnego i innymi instytucjami, które mogą pomóc w zapewnieniu bezpieczeństwa dzieciom.
- **Kreowanie pozytywnego środowiska:**

- Stworzenie atmosfery opartej na szacunku, współpracy i rozwiązywaniu konfliktów w sposób konstruktywny.
- Promowanie pozytywnych relacji między dziećmi i dorosłymi.
- **Działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do zagrażających treści w Internecie:**
 - Instalowanie i aktualizowanie oprogramowania zabezpieczającego.
 - Wprowadzenie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych.
Na terenie przedszkola dostęp dziecka do Internetu możliwy jest pod nadzorem pracownika na zajęciach, podczas których istnieje konieczność korzystania z Internetu.
 - Przeprowadzanie z dziećmi cyklicznych szkoleń dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu.
 - Zapewnianie stałego dostępu do materiałów edukacyjnych, dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu.

Wdrożenie tych działań przynosi pozytywne efekty w ochronie dzieci przed przemocą w przedszkolu, poprawiając ich bezpieczeństwo i rozwój. Warto również pamiętać, że skuteczność tych działań wymaga ciągłego monitorowania i dostosowywania do zmieniających się potrzeb i sytuacji.

III. Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników

Przedszkole w Psarach zatrudnia osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje do pracy z dzieckiem. Aby sprawdzić powyższe, przedszkole podczas rekrutacji weryfikuje informacje na temat:

- wykształcenia,
- kwalifikacji zawodowych,
- przebiegu dotychczasowego zatrudnienia kandydata.

Przedszkole może prosić kandydata/kandydatkę o przedstawienie referencji od poprzedniego pracodawcy lub o podanie kontaktu do osoby, która takie referencje może wystawić. Podstawą dostarczenia referencji lub kontaktu do byłych pracodawców jest zgoda kandydata/kandydatki. Niepodanie takich danych w świetle obowiązujących przepisów nie powinno rodzić dla tej osoby negatywnych konsekwencji w postaci np. odmowy zatrudnienia wyłącznie w oparciu o tę podstawę.

Przed dopuszczeniem pracownika do wykonywania obowiązków związanych z wychowaniem i edukacją małoletnich przedszkole jest zobowiązana sprawdzić osobę zatrudnioną w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym.

Wydruk z Rejestru przechowywany jest w aktach osobowych pracownika lub analogicznej dokumentacji dotyczącej osoby zatrudnionej w oparciu o umowę cywilnoprawną.

Jednym z wymogów zatrudnienia nauczyciela jest jego niekaralność. Nauczyciel nie może być bowiem skazany prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne:

- przestępstwo,
- przestępstwo skarbowe (art. 10 ust. 5 pkt 4 Karty Nauczyciela).

Z tego względu jeszcze przed zatrudnieniem Dyrektor żąda od nauczyciela przedstawienia informacji o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego (art. 10 ust. 8a Karty Nauczyciela). Nie ma takiej konieczności jedynie wówczas, gdy nauczyciel jest ponownie zatrudniany w tej samej jednostce, a przerwa w zatrudnieniu nie przekroczyła 3 miesięcy. W przypadku niemożliwości przedstawienia informacji z KRK pracownik zobowiązany jest do złożenia oświadczenia o niekaralności oraz toczących się postępowania przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych.

Każdy przyjmowany pracownik do Przedszkola w Psarach zostaje zapoznany z niniejszymi procedurami.

IV. Zasady bezpiecznej relacji personel-dziecko

Nadrzędnym celem wszelkich działań podejmowanych przez personel przedszkola jest promowanie dobra dziecka i jego najlepszego interesu. Personel traktuje każde dziecko z szacunkiem, dbając o jego godność oraz potrzeby. Absolutnie niedopuszczalne jest stosowanie przemocy w jakiegokolwiek formie wobec dziecka. Personel w pełni przestrzega obowiązującego prawa, wewnętrznych przepisów instytucji oraz swoich kompetencji w celu osiągnięcia tych celów. Zasady tworzenia bezpiecznych relacji z dzieckiem obowiązują wszystkich pracowników, praktykantów i są potwierdzone przez podpisanie odpowiedniego oświadczenia.

Pracownicy Przedszkola w Psarach zobowiązani są do utrzymywania profesjonalnej relacji z dzieckiem. Należy za każdym razem rozważyć, czy reakcja, komunikat lub działanie wobec dziecka jest adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci.

Pracowniku! Działaj w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji Twojego zachowania.

Do Przedszkola w Psarach uczęszczają dzieci pełnosprawne, ale także dzieci niepełnosprawne, dlatego nauczyciel zobowiązany jest zapoznać się z informacjami zawartymi w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego - na temat niepełnosprawności dziecka oraz wynikającymi z nich ograniczeń w funkcjonowaniu. Nauczyciel zobowiązany jest wspólnie ze specjalistami zatrudnionymi w przedszkolu dostosować formy pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej do możliwości psychofizycznych tego dziecka.

Komunikacja z dziećmi

- W komunikacji z dzieckiem zachowuj cierpliwość i szacunek.
- Słuchaj uważnie dziecka i udzielaj mu odpowiedzi adekwatnych do wieku, możliwości psychofizycznych i danej sytuacji.
- Nie wolno Ci zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka. Nie wolno Ci krzyczeć na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci.
- Nie wolno Ci ujawniać informacji wrażliwych dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci. Obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.
- Szanuj prawo dziecka do prywatności. Jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, aby chronić dziecko, wyjaśnij mu to najszybciej jak to możliwe.
- Nie wolno Ci zachowywać się w obecności dzieci w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
- Zapewnij dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć Tobie lub wskazanej osobie oraz mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.

Kontakt fizyczny z dzieckiem

Każde przemocowe działanie wobec dziecka jest niedopuszczalne. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego dziecka może być nieodpowiednie wobec innego. Kieruj się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka i zachowując świadomość, że nawet przy Twoich dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie.

- Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka.
- Nigdy nie dotykaj dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzystoity lub niestosowny.
- Zawsze bądź przygotowany na wyjaśnienie swoich działań.
- Nie angażuj się w takie aktywności jak łaskotanie, udawane walki z dziećmi czy brutalne zabawy fizyczne.
- Zachowaj szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły nadużyć i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach powinieneś reagować z wyczuciem, jednak stanowczo i pomóc dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic.
- Kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywanym, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze poinformuj o tym osobę odpowiedzialną i/lub postąp zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.
- W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka, unikaj innego niż niezbędny kontaktu fizycznego z dzieckiem. Dotyczy to zwłaszcza pomagania dziecku w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu i w korzystaniu z toalety.

Kontakty poza godzinami pracy

Co do zasady kontakt z dzieckiem powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów edukacyjnych lub wychowawczych.

- Nie wolno Ci zapraszać dzieci do swojego miejsca zamieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy.
- Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z dziećmi i ich rodzicami lub opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon, komunikator internetowy).
- Jeśli zachodzi konieczność spotkania z dziećmi poza godzinami pracy, musisz poinformować o tym dyrekcję, a rodzice/opiekunowie prawni dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
- Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i rodzice/opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców oraz opiekunów.

V. Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych dzieci

Przedszkole w Psarach zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych dzieci zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Przedszkole, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka.

W naszych działaniach kierujemy się odpowiedzialnością i rozważą wobec utrwalania, przetwarzania, używania i publikowania wizerunków dzieci. Dzielenie się zdjęciami i filmami z naszych aktywności służy celebrowaniu sukcesów dzieci, dokumentowaniu naszych działań i zawsze ma na uwadze bezpieczeństwo dzieci. Wykorzystujemy zdjęcia/nagrania pokazujące szeroki przekrój dzieci – chłopców i dziewczęta, dzieci w różnym wieku, o różnych uzdolnieniach, stopniu sprawności.

Przedszkole na początku każdego roku szkolnego uzyskuje pisemne zgody rodziców (opiekunów) na robienie dzieciom zdjęć oraz publikowanie ich w mediach społecznościowych oraz na stronie internetowej przedszkola. Rodzic ma prawo wycofać swoją zgodę w każdym momencie trwania roku szkolnego, bez wskazywania uzasadnienia swojej decyzji. Jeśli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, impreza publiczna, zgoda rodziców/opiekunów prawnych dziecka nie jest wymagana.

Jeśli dzieci, rodzice lub opiekunowie prawni nie wyrazili zgody na utrwalenie wizerunku dziecka, będziemy respektować ich decyzję. Z wyprzedzeniem ustalimy z rodzicami/opiekunami prawnymi, w jaki sposób osoba rejestrująca wydarzenie będzie mogła zidentyfikować dziecko, aby nie utrwaląc jego wizerunku na zdjęciach indywidualnych i grupowych. Rozwiązanie, jakie przyjmujemy, nie będzie wykluczające dla dziecka, którego wizerunek nie powinien być rejestrowany.

VI. Jak rozpoznać przemoc wobec dziecka?

Występowanie pojedynczego symptomu nie zawsze mówi o tym, że dziecko doświadcza przemocy, jeśli jednak symptom powtarza się, bądź występuje ich kilka równocześnie, z dużym prawdopodobieństwem możemy określić, że mamy do czynienia z krzywdzeniem dziecka. **Zareaguj, gdy:**

- Dziecko jest często brudne, nieprzyjemnie pachnie,
- Dziecko kradnie jedzenie, pieniądze itp.,
- Dziecko jest głodne,
- Dziecko nie otrzymuje potrzebnej mu opieki medycznej, szczepień, okularów itp.,
- Dziecko ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, poparzenia, ugryzienia, złamania kości itp.), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić. Obrażenia są w różnej fazie gojenia,
- Podawane przez dziecko wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne itp. dziecko często je zmienia,
- Dziecko nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody,
- Dziecko boi się rodzica lub opiekuna, boi się przed powrotem do domu,
- Dziecko wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła,
- Dziecko cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.,
- Dziecko jest bierne, wycofane, uległe, przestraszone, depresyjne itp. lub zachowuje się agresywnie, buntuje się, samookalecza się itp.,
- Dziecko osiąga słabsze wyniki w edukacji w stosunku do swoich możliwości,
- Dziecko ucieka w świat wirtualny (gry komputerowe, Internet itp.),
- Dziecko ma otarcia naskórka, bolesność narządów płciowych i/lub odbytu,
- W pracach artystycznych, rozmowach, zachowaniu dziecka, zaczynają dominować elementy/motywy seksualne,
- Nastąpiła nagła i wyraźna zmiana zachowania dziecka,
- Dziecko mówi o przemocy, opowiada o sytuacjach, których doświadcza,
- Inne...

Zwróć uwagę, gdy:

- Rodzic (opiekun) podaje nieprzekonujące lub sprzeczne informacje lub odmawia wyjaśnienia przyczyn obrażeń dziecka,
- Rodzic (opiekun) odmawia, nie utrzymuje kontaktów z osobami zainteresowanymi losem dziecka,
- Rodzic (opiekun) mówi o dziecku w negatywny sposób, ciągle obwinia, poniża i strofuje dziecko (np.: używając określeń takich, jak „idiota”, „gnojek”, „gówniarz”),
- Rodzic (opiekun) poddaje dziecko surowej dyscyplinie lub jest nadopiekuńczy lub zbyt pobłażliwy lub odrzuca dziecko,
- Rodzic (opiekun) nie interesuje się losem i problemami dziecka,
- Rodzic (opiekun) często nie potrafi podać miejsca, w którym aktualnie przebywa dziecko,
- Rodzic (opiekun) jest apatyczny, pogrążony w depresji,
- Rodzic (opiekun) zachowuje się agresywnie,
- Rodzic (opiekun) ma zaburzony kontakt z rzeczywistością np.: reaguje nieadekwatnie do sytuacji, wypowiada się niespójnie,
- Rodzic (opiekun) nie ma świadomości lub neguje potrzeby dziecka,

- Rodzic (opiekun) faworyzuje jedno z rodzeństwa,
- Rodzic (opiekun) przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym z dzieckiem (na przykład podczas zabawy),
- Rodzic (opiekun) nadużywa alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.

Jak rozmawiać z dzieckiem krzywdzonym?

- ✓ Zadbaj o sprzyjające warunki rozmowy:
- ✓ Przyjmij pozycję ciała dostosowaną do pozycji dziecka – usiądź lub przykucnij.
- ✓ Używaj języka zrozumiałego dla dziecka.
- ✓ Okazuj dziecku szacunek, akceptację i empatyczne zrozumienie.
- ✓ Bądź cierpliwy – dziecko może zaprzeczać prawdzie.
- ✓ Nie naciskaj na dziecko – wyznanie całej prawdy może łączyć się z ogromnym lękiem.
- ✓ Unikaj naprowadzania dziecka na odpowiedzi, które chciałbyś usłyszeć.
- ✓ Okaż zrozumienie, że niełatwo jest mówić o trudnych sprawach, zwłaszcza jeśli dotyczą rodziny.
- ✓ Pochwal za odwagę podjęcia rozmowy tj. nie za treść rozmowy, lecz za to, że mówi.
- ✓ Bądź świadomy oznak zaniepokojenia dziecka o los rodziców – nie wypowiadaj przy nim negatywnych opinii o rodzicach.
- ✓ Nazwij przemoc – przemocą i pokaż dziecku, że nie jest winne tego, co zrobił dorosły.
- ✓ Wesprzyj dziecko – utwierdź w przekonaniu, że nie tylko je to spotkało, że wiele dzieci przeżywa podobne problemy.
- ✓ Wyjaśnij dziecku w przystępny sposób, co zamierzasz dalej robić. Pamiętaj, jak trudna jest sytuacja dziecka ze względu na:
 - wstyd,
 - poczucie winy,
 - strach przed ponownym skrzywdzeniem,
 - tajemnicę,
 - lojalność wobec sprawcy przemocy.

VII. Rozpoznawanie przemocy wobec dziecka niepełnosprawnego oraz chorego przewlekłe

Zwracając uwagę na symptomy występujące u dziecka przewlekłe chorego, należy skupić się na trudnościach, jakie niesie ze sobą choroba, w którą zmagają się dziecko. Należy zaznaczyć, że dziecko to – oprócz trudnych dla niego zmian biologicznych, powstałych na skutek choroby – odczuwa zmiany w samopoczuciu oraz boryka się z adaptacją do swego nowego statusu społecznego, czyli zarówno z własnym odbiorem sytuacji, jak i reakcją innych osób. Rozpoznanie przemocy stosowanej wobec dziecka niepełnosprawnego czy chorego przewlekłe jest zadaniem skomplikowanym, i to z wielu powodów. Zależność osoby niepełnosprawnej lub chorej przewlekłe od innych – większa niż w przypadku osoby w pełni sprawnej – uczy ją, że przekraczanie granic przez rodziców czy opiekunów jest czymś normalnym i niezbędnym. Koniecznością są na przykład wykonywane przez rodzica czynności pielęgnacyjne. Dziecko akceptuje te warunki w przekonaniu, że ich spełnianie jest nieodzowne dla jego zdrowia. Jeśli wcześniej nie doświadczyło takiej sytuacji, to nie wie, że obszar jego prawa do decydowania o formie udzielanej pomocy – np. w czasie pielęgnacji czy rehabilitacji – jest czymś zapewnianym mu naturalnie i bez specjalnego przypominania. W ten sposób zacierają się granice i w sytuacji zagrożenia dziecko może myśleć, że zachowania rodzica też są prawidłowe. Czasem fakt zatarcia się granic jest tłumaczony brakiem protestu dziecka, które stany zagrożenia uznaje za normalne. Dziecko niepełnosprawne lub chore przewlekłe jest przyzwyczajone do tolerowania niedogodności, dyskomfortu fizycznego i psychicznego. W związku z tym może nie rozpoznawać sytuacji nieprawidłowych i usprawiedliwiać je. Nieprawdą jest funkcjonujące przekonanie, że dziecko niepełnosprawne oraz chore przewlekłe jest niewiarygodne w zeznaniach dotyczących doświadczenia przemocy. Wszystko, czego dziecko doświadczyło w relacji ze sprawcą przemocy, jest przez nie zapamiętane. Często jednak spotykany jest pogląd, że dziecko wymyśliło daną historię, albo że tylko wydawało mu się, iż dana sytuacja miała miejsce. Nierzadko też słyszy się takie właśnie wyjaśnienie od osoby dopuszczającej się stosowania przemocy. Tymczasem wiadomo, że jeśli dziecko nie przeżyło danego wydarzenia, to nie będzie potrafiło ze szczegółami opowiedzieć o nim innym osobom. O wiele trudniejsze dla niego może być też zrelacjonowanie konkretnej sytuacji – opowiedzenie o niej i o swoim przeżyciu z powodu ograniczonych możliwości. Dziecko może nie używać prawidłowych określeń lub posługiwać się słowami niezrozumiałymi. Mimo, że trzeba zgodzić się, iż rodzice i opiekunowie wychowujący dziecko niepełnosprawne czy chore przewlekłe mają do wypełnienia bardzo trudne zadanie, nic nie usprawiedliwia przemocy. Rodzic jako osoba dorosła musi szukać innych, konstruktywnych form rozładowania swojego napięcia emocjonalnego. Przemoc w rodzinie dotkniętej niepełnosprawnością dziecka jest tematem tabu. Od wielu lat panuje przekonanie, że dzieci niepełnosprawne nie są krzywdzone, ponieważ w każdej osobie wzbudzają głównie współczucie. W świadomości społecznej funkcjonuje obraz rodzica zatroskanego, który pomaga dziecku niepełnosprawnemu, udostępnia mu wszelką pomoc, zapewnia środki finansowe na jego leczenie i rehabilitację. Z tego powodu bardzo trudno jest wyobrazić sobie, że ten sam rodzic mógłby zaniedbywać dziecko, szarpać je czy poniżać. Rodzice dzieci niepełnosprawnych poddawani są ciężkiej próbie i częściej niż rodzice dzieci w pełni sprawnych popadają w stan bezradności i zniechęcenia. W takich sytuacjach łatwiej może dojść do zaniedbywania obowiązków wobec dziecka, a nawet przemocy psychicznej i fizycznej.

W rozpoznaniu, czy dziecko doznało lub doznaje przemocy ze strony najbliższych, może być pomocnych kilka źródeł informacji. Są to bezpośrednie informacje pochodzące od świadków przemocy wobec dziecka, ślady przemocy na ciele dziecka, ujawnienie przez nie w sposób bezpośredni lub pośredni tego doświadczenia lub objawy przemocy jako jej skutki.

- Świadczenie wydarzeń o charakterze przemocy - świadkami przemocy mogą być domownicy próbujący niekiedy nie zawsze skutecznej interwencji domowej, sąsiedzi obserwujący zaniedbywanie potrzeb dziecka, a także pracownicy placówki, której opieką objęte jest dziecko.
- Ślady fizyczne przemocy - są to ślady uderzeń, złamania, siniaki, skaleczenia będące w różnych stadiach gojenia się. W przypadku zaniedbania są to także ślady wskazujące na brak dbałości o higienę dziecka, niezbędne leczenie, pielęgnację, adekwatny do wzrostu i rozmiaru ubiór i obuwie dziecka oraz zły stan zdrowia.
- Ujawnienie doświadczeń przemocy przez dziecko – wypowiedzi kierowane do dorosłych, rówieśników, informacje przekazywane niewerbalnie. Bywa, że dzieci ujawniają wprost krzywdzenie przez bliskich. Z reguły zdarza się to w sytuacji zaostżenia form przemocy lub gdy czują się bezpiecznie z innym dorosłym, któremu powierzają tę informację. Czasem dzieci mówią o przemocy w rodzinie, zwracając się do swoich rówieśników. Niekiedy informacje o swoim cierpieniu podają nie wprost, ale poprzez komunikowanie, że jakieś inne dziecko znajduje się w takiej sytuacji. Nieraz ujawniają takie zdarzenia jako niechęć do kontaktu z osobą krzywdzącą. Dzieci, które nie potrafią mówić o stosowaniu wobec nich przemocy, sygnalizują w dostępny sobie sposób, że dzieje im się krzywda, np. poprzez napady płaczu, krzyku, silne, wyraźne reakcje emocjonalne, kiedy widzą sprawcę lub kiedy słyszą, że ktoś o nim mówi.
- Objawy krzywdzenia – zmiany w różnych obszarach rozwoju dziecka. Istnieje wiele objawów krzywdzenia, czyli zmienionego sposobu zachowania dziecka w różnych obszarach jego funkcjonowania. Objawy te ujawniają się, gdy jego wytrzymałość psychiczna na agresję ze strony bliskich jest znacznie przekroczona. Objawy w sferze emocjonalnej przejawiają się jako silne pobudzenie lub wycofanie, w sferze poznawczej – m.in. jako opóźnienie w pokonywaniu kolejnych etapów uczenia się, w sferze społecznej – wycofanie z relacji rówieśniczych lub wchodzenie w skrajnie destrukcyjne relacje. Objawy te mogą być podobne do objawów z obszaru niepełnosprawności lub choroby, i dlatego bywają z nimi mylone. Przykładem takich objawów są zachowania lękowe dziecka, unikanie lub wycofywanie się z kontaktu. Ważna jest analiza, z czego wynikają.

Ujawnienie przemocy przez dziecko jest bardzo trudnym emocjonalnie sposobem wyjścia z relacji ze sprawcą przemocy, wymaga bowiem odwagi i determinacji w warunkach, kiedy stanem naturalnym dla dziecka jest strach przed tym, co stanie się później. Dziecko pozostaje zazwyczaj w silnej zależności od rodziców, co szczególnie dotyczy dzieci niepełnosprawnych i przewlekle chorych. Aby zdecydować się na ujawnienie przemocy, dziecko musi pokonać poczucie lojalności wobec rodzica krzywdzącego. Musi także zmierzyć się z ryzykiem i niebezpieczeństwem, że ujawnienie nie tylko nie przyniesie poprawy sytuacji w rodzinie, a wręcz ją pogorszy, powodując na przykład wściekłość sprawcy i eskalację zachowań przemocowych wobec dziecka.

WAŻNE!

- Dziecko, mówiąc o przemocy, nie podaje wszystkich informacji o swoich przeżyciach;
- Dziecku towarzyszy lęk o los rodzica, opiekuna i swój własny;
- Okoliczności ujawnienia są związane z odseparowaniem dziecka od osoby krzywdzącej – odległość równa się poczuciu bezpieczeństwa, bliskość oznacza lęk;
- Zniekształcenia w sposobie myślenia dziecka – poczucie winy i odpowiedzialności za doznawaną przemoc.

VIII. Procedura interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka

- W przypadku uzyskania przez pracownika informacji, że dziecko jest krzywdzone, pracownik ma obowiązek sporządzenia notatki służbowej i przekazania uzyskanej informacji do pedagoga przedszkolnego, pedagoga specjalnego lub psychologa oraz Dyrektorowi.
- Dyrektor wzywa rodziców (opiekunów) dziecka, którego krzywdzenie podejrzewa i informuje ich o podejrzeniach.
- Wskazana przez Dyrektora osoba (pedagog przedszkolny, pedagog specjalny lub psycholog) powinien sporządzić opis sytuacji przedszkola i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z dzieckiem, nauczycielami, wychowawcą i rodzicami oraz plan pomocy dziecku.
- Plan pomocy dziecku powinien zawierać wskazania dotyczące:
 - podjęcia przez przedszkole działań w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji;
 - wsparcia, jakie przedszkole zaoferuje dziecku;
 - skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku (jeśli istnieje taka potrzeba).

W przypadkach bardziej skomplikowanych Dyrektor powołuje **Zespół interwencyjny**, w skład którego wchodzi: pedagog przedszkolny, pedagog specjalny, psycholog, wychowawca dziecka, Dyrektor, inni pracownicy mający wiedzę o krzywdzeniu dziecka.

- Zespół interwencyjny sporządza plan pomocy dziecku, spełniający wymogi określone wyżej na podstawie opisu sporządzonego przez koordynatora lub Dyrektora oraz innych, uzyskanych przez członków zespołu, informacji.
- Plan pomocy dziecku jest przedstawiany przez koordynatora lub Dyrektora rodzicom (opiekunom) z zaleceniem współpracy przy jego realizacji.
- Koordynator lub Dyrektor informuje rodziców (opiekunów) o obowiązku przedszkola zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia dziecka do odpowiedniej instytucji (prokuratura/policja lub sąd).
- Po poinformowaniu rodziców przez koordynatora lub Dyrektora – zgodnie z punktem poprzedzającym – Dyrektor składa zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury/policji lub wniosek o wgląd w sytuację rodziny do sądu.
- Z przebiegu interwencji sporządza się kartę interwencji, która stanowi załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu. Kartę załącza się do akt osobowych dziecka. Wszyscy pracownicy przedszkola i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

IX. Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka przez osobę ze środowiska rodzinnego

- Pracownik podejrzewający krzywdzenie dziecka przez osobę ze środowiska rodzinnego zgłasza problem do pedagoga przedszkolnego, pedagoga specjalnego lub psychologa i Dyrektora;
- Dziecko zostało skrzywdzone: nastąpiła przemoc fizyczna, psychiczna lub dziecko było świadkiem przemocy w rodzinie, zostało zagrożone dobro dziecka, nastąpiło podejrzenie przestępstwa popełnionego na szkodę dziecka;
- Dyrektor powołuje zespół interwencyjny, który zapoznaje się z okolicznościami zdarzenia:
 - prowadzi rozmowę wyjaśniającą z dzieckiem w obecności pedagoga przedszkolnego/specjalnego lub psychologa,
 - prowadzi rozmowę z rodzicem - opiekunem (w przypadku przemocy w rodzinie - z rodzicem/opiekunem nie krzywdzącym) w obecności pedagoga przedszkolnego/specjalnego lub psychologa,
 - przedstawia formy i okoliczności krzywdzenia,
 - informuje o zachowaniach lub wypowiedziach dziecka wskazujących na doświadczenie krzywdzenia,
 - omawia rolę rodzica (opiekuna) w podejmowaniu interwencji (wspieranie dziecka) - proponuje wsparcie,
 - informuje o ustawowym obowiązku podjęcia interwencji prawnej - informuje o placówkach świadczących pomoc,
- W przypadku potwierdzenia podejrzenia, że fakt krzywdzenia miał miejsce, na wniosek Dyrektora przedszkola, właściwy organ wszczyna postępowanie zmierzające do ustalenia planu pomocy dziecku (zapewnienie mu bezpieczeństwa, wsparcie go przez placówkę, ewentualnie skierowanie go do specjalistycznej placówki wsparcia);
- Należy ustalić z rodzicem kontrakt zawierający działania eliminujące nieodpowiednie zachowania oraz konsekwencję;
- Gdy zaplanowane działania nie przyniosą efektu należy uruchomić procedurę „**Niebieskiej Karty**”;
- Jeśli będą nieprzestrzegane ustalenia kontraktu lub niewłaściwe wykonywanie władzy rodzicielskiej należy złożyć (równolegle lub niezależnie) wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodziny dziecka.
- Dyrektor przedszkola może również złożyć zawiadomienie na policję lub do prokuratury.
- Wszystkie czynności dokumentowane są protokołem, który składa się z wyjaśnień uczestników postępowania.

X. Procedura interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka w przedszkolu przez pracownika jednostki

- Osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka przez pracownika w przedszkolu zgłasza problem Dyrektorowi.
- Dyrektor zapoznaje się z okolicznościami zdarzenia, prowadzi rozmowę wyjaśniającą z pracownikiem przedszkola podejrzanym o krzywdzenie, dzieckiem w obecności pedagoga przedszkolnego/specjalnego lub psychologa, jego rodzicami lub prawnymi opiekunami.
- Odsuwa pracownika od bezpośredniej pracy z dziećmi do czasu wyjaśnienia zdarzenia.
- Wszystkie czynności dokumentowane są protokołem, który składa się z wyjaśnień uczestników postępowania.
- W przypadku, gdy doszło do naruszenia praw lub dobra dziecka, Dyrektor ma 14 dni kalendarzowych na zawiadomienie o zdarzeniu rzecznika dyscyplinarnego. Termin ten liczy się od dnia powzięcia informacji o zdarzeniu.
- Zawiadomienie rzecznika dyscyplinarnego nie musi być pisemne, dozwolona jest także forma telefoniczna czy też elektroniczna. W treści takiego zawiadomienia warto szczegółowo opisać zdarzenie, na podstawie którego Dyrektor wysnuł podejrzenie popełnienia przez nauczyciela przewinienia dyscyplinarnego.

XI. Procedura interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka w przedszkolu przez rówieśników

- Osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka w przedszkolu przez rówieśników lub krzywdzone dziecko zgłasza problem do pedagoga przedszkolnego/specjalnego lub psychologa.
- Wychowawca wraz z pedagogiem przedszkolnym/specjalnym lub psychologiem powinien przeprowadzić rozmowę z osobą poszkodowaną oraz z dzieckiem/dziećmi oskarżonymi o krzywdzenie swojego kolegi, bądź koleżanki.
- Po przeprowadzeniu takich rozmów wychowawca wraz z pedagogiem przedszkolnym/specjalnym lub psychologiem powinien opracować plan pomocowy dziecku – ofierze i dziecku – sprawcy.
- W przypadku bardziej skomplikowanym pedagog przedszkolny/specjalny lub psycholog powinien zgłosić problem do Dyrektora oraz poinformować rodziców bądź opiekunów.
- Dyrektor powołuje zespół wychowawczy, w skład którego wchodzi: wychowawca, pedagog przedszkolny/specjalny, psycholog, Dyrektor oraz inni nauczyciele, pracownicy, którzy znają problem i mogą przyczynić się do jego rozwiązania.

XII. Procedura interwencji w sytuacji cyberprzemocy

Dzieci dorastają w otoczeniu nowoczesnych technologii. Korzystanie z Internetu, w tym serwisów informacyjnych, edukacyjnych, społecznościowych i rozrywkowych, komunikatorów oraz rozmaitych aplikacji jest nieodłącznym elementem ich codzienności w domu, w przedszkolu czy w grupie rówieśniczej. Podejmują one wiele rozmaitych aktywności w sieci, która w ich opinii jest „od zawsze” i stanowi ich naturalne otoczenie. W wirtualnym świecie, podobnie jak w realnym, dzieci narażone są na różne niebezpieczeństwa: mogą mieć kontakt z zagrażającymi treściami, na które nie są rozwojowo przygotowane (pornografia, brutalna przemoc itp.), mogą także doświadczać krzywdzenia ze strony dorosłych (np. grooming) lub rówieśników (różne formy cyberprzemocy). Obowiązkiem dorosłych jest stworzenie warunków do bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych. Przedszkole podejmuje działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju wdrażając zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów społecznościowych oraz cyklicznie edukują uczniów jak bezpiecznie korzystać z zasobów internetowych.

W przypadku, gdy do cyberprzemocy dochodzi na płaszczyźnie dziecko-dziecko:

- Osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka z wykorzystaniem środków elektronicznych zgłasza problem do pedagoga przedszkolnego/specjalnego lub psychologa.
- Wychowawca wraz z pedagogiem przedszkolnym/specjalnym lub psychologiem powinien przeprowadzić rozmowę z osobą poszkodowaną oraz z dzieckiem/dziećmi oskarżonymi o krzywdzenie swojego kolegi bądź koleżanki za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość.
- Po przeprowadzeniu takich rozmów wychowawca wraz z pedagogiem przedszkolnym/specjalnym lub psychologiem powinien opracować plan pomocowy dziecku – ofierze i dziecku – sprawcy.
- W przypadku bardziej skomplikowanym pedagog przedszkolny/specjalny lub psycholog powinien zgłosić problem do Dyrektora.
- Dyrektor wzywa rodziców bądź opiekunów dziecka, którego krzywdzenie podejrzewa oraz dziecka krzywdzącego i informuje ich o zdiagnozowanej sytuacji.
- Dyrektor powołuje zespół wychowawczy, w skład którego wchodzi: wychowawca, pedagog przedszkolny/specjalny, psycholog, Dyrektor oraz inni nauczyciele, pracownicy, którzy znają problem i mogą przyczynić się do jego rozwiązania.

W sytuacji, gdy sprawcą cyberprzemocy jest inna niż dziecko osoba:

- W przypadku uzyskania przez pracownika informacji, że dziecko jest krzywdzone za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, pracownik ma obowiązek sporządzenia notatki służbowej i przekazania uzyskanej informacji do pedagoga przedszkolnego/specjalnego lub psychologa oraz Dyrektorowi.
- Dyrektor wzywa rodziców (opiekunów) dziecka, którego krzywdzenie podejrzewa i informuje ich o zdiagnozowanej sytuacji.

Poważne przypadki cyberprzemocy przebiegające z naruszeniem prawa (np. groźby karalne, propozycje seksualne, publikowanie nielegalnych treści) powinny zostać bezwzględnie zgłoszone na policję. Zgłoszenia może dokonać rodzic (opiekun) dziecka lub Dyrektor przedszkola.

- Sporządzany jest plan pomocy dziecku, który powinien zawierać wskazania dotyczące:
 - podjęcia przez przedszkole działań w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji;
 - wsparcia, jakie przedszkole zaoferuje dziecku;
 - skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku (jeśli istnieje taka potrzeba).
- Z przebiegu interwencji sporządza się kartę interwencji, która stanowi załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu. Kartę załącza się do akt osobowych dziecka. Wszyscy pracownicy przedszkola i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

XIII. Procedura Niebieskiej Karty

Podmiotami zobowiązanymi do działania w ramach procedury „Niebieskiej Karty” są przedstawiciele:

- jednostek pomocy społecznej,
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia.

Wymienione podmioty są uprawnione i zarazem zobowiązane do prowadzenia procedury „Niebieskiej Karty” w każdym przypadku uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy domowej.

Procedura „Niebieskiej Karty” nakłada na przedszkole określone zadania w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec dziecka przemocy domowej, jeżeli np. dziecko:

- Ma ślady przemocy fizycznej – ślady uderzeń, oparzeń, siniaki, rany, często zdarzające się opuchlizny, złamania, zwichnięcia itd.,
- Ma ślady przemocy psychicznej – moczenie, nadmierna potliwość, bóle, zaburzenia mowy związane z napięciem nerwowym itd.,
- Przejawia trudności w nawiązywaniu kontaktu, niską samoocenę, wycofanie, lęki, depresję, płaczliwość, zachowania destrukcyjne, agresję, apatię, nieufność, uzależnianie się od innych, zastraszenie, unikanie rozmów itd.,
- Ma brudny strój, nieodpowiedni do pory roku, rozwój, wzrost i wagę nieadekwatne do wieku, nie korzysta z pomocy lekarza mimo przewlekłej choroby itd.

Procedurę Niebieskiej Karty należy wszcząć na podstawie samego uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy domowej chociażby nieopartego żadnymi dowodami (art. 9d ust. 4 ustawy), ale już dalsze prowadzenie procedury wymaga uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny (art. 9d ust. 2 ustawy).

Zgodnie z definicją, aby można było mówić o przemocy domowej:

- wystarczy jednorazowe działanie lub zaniechanie działania;
- musi wystąpić naruszenie praw lub dóbr osobistych drugiej osoby – rozumianych np. jako prawo do samostanowienia, wolność od przemocy, godność osobista, dobre imię i innych praw;
- działanie lub zaniechanie działania powoduje szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym;
- szkody mogą być określone jako uszczerbek na zdrowiu fizycznym lub na zdrowiu psychicznym, a na powstanie szkody psychicznej wskazuje np. potrzeba korzystania z pomocy specjalistów;
- działanie wywołuje cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą – przy czym cierpienia te są subiektywnym odczuciem osoby, która ich doznała.

Pracownik zauważający niepokojące symptomy lub jest świadkiem krzywdzenia ma obowiązek reagować. W takim przypadku pracownik zobowiązany jest poinformować Dyrektora, wychowawcę oraz pedagoga przedszkolnego/specjalnego o zaistniałej sytuacji.

Procedura Niebieskiej Karty:

- „Niebieską Kartę” zakłada Dyrektor, nauczyciel, pedagog przedszkolny/specjalny, psycholog, wychowawca, który stwierdza, że w otoczeniu dziecka dochodzi do przemocy. (Decyzję o założeniu Niebieskiej Karty warto skonsultować z gronem pedagogicznym lub zespołem wychowawczym);
- Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową;
- W przypadku podejrzenia stosowania przemocy domowej wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową wobec dziecka są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej lub pełnoletniej osoby wskazanej przez małoletniego.
- Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą domową, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności pedagoga przedszkolnego/specjalnego lub psychologa. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A”, formularz „Niebieska Karta –B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy domowej (formularz „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc domową).
- Wypełniony formularz „Niebieska Karta –A” przedszkole przekazuje przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w terminie nie później niż 5 dni roboczych od wszczęcia procedury.

Wszyscy pracownicy placówki i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

XIV. Procedura i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskiej Karty”

1. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka oraz zawiadamianie sądu opiekuńczego następuje w przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia dziecka, poprzedzonego przeprowadzeniem procedury wewnętrznej, o której mowa w niniejszych Standardach.
1. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka do organów ścigania składa Dyrektor przedszkola.
2. Zawiadomienie do sądu opiekuńczego składa Dyrektor przedszkola.
3. Procedura „Niebieskiej Karty” jest wszczynana w przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia dziecka, po przeprowadzeniu procedury wewnętrznej, o której mowa w niniejszych Standardach.

XV. Zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu przedszkola do stosowania Standardów, zasady przygotowania personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności

Ustala się, że osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie do stosowania Standardów przez:

- pracowników pedagogicznych jest Dyrektor,
- pracowników niepedagogicznych jest pedagog specjalny.

Pracownicy pedagogiczni zapoznawani są ze Standardami podczas zebrania rady pedagogicznej. Zebranie rady pedagogicznej jest protokołowane zgodnie z zasadami protokołowania zebrań rady.

Pracownicy niepedagogiczni przygotowani są do stosowania Standardów podczas zebrania. Protokół z zebrania pracowników niepedagogicznych sporządza osoba prowadząca zebranie. Protokół przechowywany jest w dokumentacji koordynatora.

Po zapoznaniu się ze Standardami i zasadami ich stosowania, każdy pracownik podpisuje imienne oświadczenie, które stanowi załącznik nr 4 do niniejszych Standardów i przechowywane jest w dokumentacji przedszkola.

XVI. Zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz dzieciom Standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania

Rodzice dzieci po raz pierwszy zapoznawani są ze Standardami za pośrednictwem strony internetowej. Zapoznanie się z treścią dokumentu potwierdzają pisemnie poprzez złożenie podpisanego oświadczenia. O zmianach wprowadzonych w Standardach informowani są podczas zebrań grupowych.

Standardy udostępnia się na stronie internetowej przedszkola oraz zostają wywieszone, w widocznym miejscu w siedzibie przedszkola.

Osobą odpowiedzialną za udostępnianie Standardów na stronie internetowej przedszkola jest administrator przedszkolnej strony internetowej, a w jej siedzibie pedagog specjalny.

XVII. Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających dziecku i udzielenie mu wsparcia

Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających dziecku:

- nauczyciel/wychowawca;
- pedagog przedszkolny;
- psycholog;
- pedagog specjalny.

Osobami odpowiedzialnymi za udzielanie wsparcia dziecku są:

- nauczyciel, który jako pierwszy pozyskał informację o zdarzeniu zagrażającym dobru małoletniego;
- wychowawca dziecka;
- pedagog przedszkolny;
- pedagog specjalny;
- psycholog.

XVIII. Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru dziecka

Dokumentowanie zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru dziecka:

- 1) notatka służbowa;
- 2) notatka ze spotkania z rodzicami/rodzicem;
- 3) kopia części A „Niebieskiej Karty”;
- 4) dokumentacja potwierdzająca zgłoszenia do uprawnionych organów zewnętrznych

Zasady klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji powstającej w przedszkolu i do niej napływającej, w tym dotyczącej zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru dziecka, określone są w Jednolitym Rzeczowym Wykazie Akt, w tym w części dotyczącej dokumentowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej dzieciom.

Dostęp do dokumentacji mają wyłącznie osoby uprawnione, które zobowiązane są do zachowania w tajemnicy posiadanych informacji.

Udostępnianie dokumentacji/informacji w sprawie dziecka, w stosunku do którego istnieje uzasadnione podejrzenie jego krzywdzenia, odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

XIX. Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między dziećmi, a w szczególności zachowania niedozwolone

Dzieci powinny czuć się w środowisku przedszkolnym dobrze i bezpiecznie, aby nic im nie przeszkadzało w wypełnianiu przydzielonych zadań i podejmowaniu aktywności na rzecz własnego rozwoju. Dzieci powinny akceptować odmienność i indywidualność każdego oraz uszanować inne zainteresowania, mieć poczucie obowiązku spieszenia z pomocą tym, którzy sobie radzą gorzej niż oni sami.

Dobrostan emocjonalny i psychiczny dzieci oparty jest na ciepłej i otwartej komunikacji, autentycznym zainteresowaniu dziećmi, budowaniu zaufania, zapewnianiu odpowiedniego wsparcia emocjonalnego, rozpoznawaniu potencjału wszystkich dzieci, skupianiu się na budowaniu w dzieciach zdolności do autonomii i odkrywania samych siebie. Bezpieczne, pełne szacunku i ciepłe wzajemne relacje prowadzą do zwiększonego zaangażowania dzieci w naukę, poczucia bezpieczeństwa w przedszkolu oraz zmniejszenia uczucia lęku i stresu.

- Dzieci są obowiązane do wzajemnego szacunku i pomocy, także w sytuacjach trudnych.
- Zadaniem nauczyciela/wychowawcy jest zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i akceptacji wszystkim dzieciom oraz danie równej szansy zdobycia wiedzy i odnalezienia swojego miejsca w przedszkolu/grupie.

Przemoc w przedszkolu nie jest akceptowalna, ponieważ:

- **narusza podstawowe prawa dziecka: do godności osobistej, życia w poczuciu bezpieczeństwa;**
- **wywiera negatywny wpływ na dziecko poszkodowane i może powodować obniżenie poczucia własnej wartości, spadek motywacji do nauki, depresję, choroby somatyczne, alienację społeczną, myśli samobójcze;**
- **wywiera negatywny wpływ na sprawców poprzez utrwalanie nieodpowiednich zachowań wobec rówieśników, demoralizację, przyczynianie się w przyszłości do problemów z prawem, depresji i myśli samobójczych;**
- **ma tendencję do eskalowania i zwykle bez interwencji dorosłych sama się nie kończy;**
- **wpływa negatywnie na klimat przedszkola/grupy.**

Zabronione jest dręczenie lub prześladowanie, tj. wielokrotna przemoc psychiczna (np. obrażanie, wyśmiewanie, plotki, wykluczanie, odtrącanie), werbalna, relacyjna, materialna, cyfrowa (cyberbullying), seksualna, fizyczna, przemoc fizyczna, wymuszanie. O zjawisku tym mowa jest wówczas, gdy proces stosowania przemocy jest długotrwały, ma charakter grupowy – ofiary, agresorzy i świadkowie są w tę przemoc wplątani, występuje dysproporcja między sprawcą/sprawcami a ofiarą, utrzymuje się atmosfera zastraszenia w grupie.

Zachowania niedozwolone:

- **w relacjach rówieśniczych zabroniona jest agresja słowna**, tj.: ubliżanie, dokuczanie, zastraszanie, wyśmiewanie, grożenie, obrzucanie wyzwiskami, uszczypliwości, kpiny, ośmieszanie;
- **zabroniona jest agresja fizyczna**, podczas której dochodzi do kontaktu fizycznego pod postacią popychania, bicia, kopania, plucia, zadawania ran, podcinania, kradzieży pieniędzy lub przedmiotów, zamykania, niszczenia własności, zabierania rzeczy lub pieniędzy przy użyciu siły lub groźby jej użycia. Formą przemocy bez użycia słów i kontaktu fizycznego są także wrogie gesty, miny, izolowanie, manipulowanie związkami;
- **zabroniona jest także cyberprzemoc** (przemoc cyfrowa), tj. przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych (przede wszystkim Internetu

i telefonii komórkowej), nękanie, straszenie, szantażowanie z wykorzystaniem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów w sieci oraz podszywanie się pod kogoś wbrew jego woli;

- **zabronione jest noszenie i używanie niebezpiecznych narzędzi.**

XX. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet

1. Infrastruktura sieciowa przedszkola umożliwia dostęp do Internetu, zarówno personelowi, jak i dzieciom, w czasie zajęć.
2. Sieć jest monitorowana, tak aby możliwe było zidentyfikowanie sprawców ewentualnych nadużyć.
3. Rozwiązania organizacyjne na poziomie przedszkola bazują na aktualnych standardach bezpieczeństwa.
4. Osobą odpowiedzialną za bezpieczeństwo w sieci w przedszkolu, jest osoba wskazana przez Dyrektora.
5. Do obowiązków tej osoby należą:
 - a) zabezpieczenie sieci internetowej przedszkola przed niebezpiecznymi treściami poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego, nowoczesnego oprogramowania,
 - b) aktualizowanie oprogramowania w miarę potrzeb, przynajmniej raz w miesiącu,
 - c) przynajmniej raz w miesiącu sprawdzanie, czy na komputerach ze swobodnym dostępem podłączonych do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści; w przypadku znalezienia niebezpiecznych treści, wyznaczony pracownik stara się ustalić, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia;
6. W przypadku dostępu realizowanego pod nadzorem pracownika ma on obowiązek informowania dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Pracownik przedszkola czuwa także nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez dzieci podczas zajęć.
7. W miarę możliwości osoba odpowiedzialna za Internet przeprowadza z dziećmi cykliczne warsztaty dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu.
8. Przedszkole zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych, dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu, z których możliwy jest swobodny dostęp do sieci.

XXI. Procedura ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie

1. Przedszkole, zapewniając dzieciom dostęp do Internetu, podejmuje działania zabezpieczające małoletnich przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju. W szczególności instaluje i aktualizuje oprogramowanie zabezpieczające.
2. Na terenie przedszkola dostęp dziecka do Internetu możliwy jest tylko pod nadzorem pracownika przedszkola na zajęciach.
3. W przypadku gdy dostęp do Internetu w przedszkolu realizowany jest pod nadzorem pracownika przedszkola jest on zobowiązany informować dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu oraz czuwać nad ich bezpieczeństwem podczas korzystania z Internetu w czasie zajęć.
4. Osoba odpowiedzialna za dostęp do Internetu w przedszkolu przeprowadza z dziećmi cykliczne szkolenia dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu.
5. Przedszkole zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych, dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu.
6. Osoba odpowiedzialna za dostęp do Internetu w przedszkolu w porozumieniu z Dyrektorem przedszkola zabezpiecza sieć przed niebezpiecznymi treściami, poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego, nowoczesnego oprogramowania.
7. Wymienione w punkcie 1 oprogramowanie jest aktualizowane w miarę potrzeb – przynajmniej raz w miesiącu.

XXII. Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia

Plan wsparcia dziecka po ujawnieniu podejrzenia jego krzywdzenia ustala zespół powołany przez Dyrektora, w skład którego wchodzi co najmniej wychowawca dziecka, psycholog i pedagog przedszkolny/specjalny.

Plan pomocy dziecku powinien zawierać wskazania dotyczące:

- określenia form pomocy psychologiczno-pedagogicznej na terenie przedszkola lub kierowania do instytucji udzielających różnych form pomocy: terapia indywidualna, grupowa, warsztaty rozwijające zainteresowania i uzdolnienia - w uzgodnieniu z rodzicami i adekwatnie do potrzeb;
- wzmocnienia dziecka – poprzez zapewnienie mu, odpowiednio do potrzeb i w uzgodnieniu z rodzicami, konsultacji psychologiczno-pedagogicznych w poradni psychologiczno-pedagogicznej, ewentualnie konsultacji psychiatrycznych;
 - wspierania rodziny – poprzez kierowanie adekwatnie do potrzeb do instytucji oferujących poradnictwo, konsultacje psychologiczne, terapię uzależnień, terapię dla sprawców przemocy, grupy wsparcia, warsztaty umiejętności wychowawczych;
 - pomocy socjalnej lub materialnej poprzez kierowanie do instytucji oferujących pomoc socjalną, poradnictwo i warsztaty w zakresie metod poszukiwania pracy, organizowanie pomocy finansowej, rzeczowej, ciepłego posiłku;
 - pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych, np. poprzez zastosowanie procedur mediacyjnych bądź kierowanie do mediatorów.

XXIII. Ważne telefony i adresy

- **Telefon Zaufania** - 19 288 (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 20:00 - 08:00; w soboty, niedziele i święta - całodobowo);
- **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”** – tel. 800 120 002 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz e-mail: niebieskalinia@niebieskalinia.info;
- **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia** – tel. (22) 668 70 00 oraz 116 123 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- **Fundacja Feminoteka** - Telefon przeciwprzemocowy dla kobiet doświadczających przemocy (w tym kobiet transseksualnych) – tel. 888 88 33 88 (telefon czynny od poniedziałku do piątku w godz. 11 – 19);
- **Centrum Praw Kobiet** – tel. 800 107 777 (telefon interwencyjny czynny całą dobę; po połączeniu należy wybrać 1 i potem 3);
- **Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę** – Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży – tel. 116 111 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz Telefon dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia i informacji w zakresie przeciwdziałania i pomocy psychologicznej dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności takie jak: agresja i przemoc w szkole – tel. 800 100 100 (linia czynna od poniedziałku do piątku, w godz. 12 – 15);
- **Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka** – tel. 800 12 12 12 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- **Anonimowa Policyjna Linia Specjalna „Zatrzymaj Przemoc”** – tel. 800 120 148 – (bezpłatna linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- **Linia wsparcia psychologicznego Polskiego Czerwonego Krzyża** – tel. (22) 230 22 07 (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 16 – 20);
- **Bezpłatna aplikacja mobilna „Twój parasol”** – <https://twojparasol.com/>.

XXIV. Monitoring stosowania Standardów Ochrony Małoletnich. Zasady przeglądu i aktualizacji Standardów.

Dyrektor Przedszkola w Psarach **wyznacza pedagoga specjalnego** jako osobę odpowiedzialną za Standardy Ochrony Małoletnich. Do obowiązków wyżej wymienionej osoby należy:

- monitorowanie realizacji Standardów,
- reagowanie na sygnały naruszenia niniejszych Standardów,
- prowadzenie rejestru zgłoszeń,
- proponowanie zmian w niniejszych standardach.

Osoba, o której mowa w niniejszym rozdziale zobowiązana jest przeprowadzać raz w roku ankietę monitorującą poziom realizacji wewnętrznych procedur ochrony dzieci przez krzywdzeniem. Pedagog specjalny dokonuje opracowania wypełnionych przez pracowników ankiet. Sporządza na tej podstawie raport z monitoring, który następnie przekazuje Dyrektorowi.

Przegląd Standardów prowadzić będzie komisja powołana przez Dyrektora, zgodnie z częstotliwością określoną w ustawie. Komisja dokonuje także oceny Standardów w celu zapewnienia ich ewentualnego dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami. Komisja sporządza protokół z przeglądu i oceny Standardów, w którym zamieszcza również wnioski z przeprowadzonego przeglądu i oceny. W przypadku potrzeby aktualizacji Standardów Dyrektor powołuje zespół, który wprowadza zmiany w Standardach, rekomendowane w protokole. Dyrektor ogłasza pracownikom pedagogicznym nowe brzmienie Standardów podczas zebrania rady pedagogicznej, a pozostałym pracownikom przekazuje te informacje podczas zorganizowanego spotkania.

Zaktualizowane Standardy udostępniane są także na stronie internetowej przedszkola.

Dyrektor oraz pedagog specjalny przypominają pracownikom o obowiązujących w przedszkolu procedurach oraz zasadach.

Załącznik nr 1 – Karta interwencji

1. Imię i nazwisko dziecka		
2. Przyczyny interwencji (forma krzywdzenia)		
3. Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia		
4. Opis działań podjętych przez pedagoga przedszkolnego/specjalnego/psychologa.	Data:	
	Podjęte działania:	
5. Spotkanie z opiekunami dziecka	Data:	
	Opis spotkania:	
6. Forma podjętej interwencji (zakreślić właściwe)	• Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, • Wniosek o wgląd w sytuację rodziny dziecka, • Inny rodzaj interwencji. Jaki? :	
7. Dane dotyczące interwencji (nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję) i data interwencji.		
8. Wyniki interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli jednostka uzyskała informację o wynikach/działaniach jednostki/działania rodziców	Data	Działanie

Załącznik nr 2 – Oświadczenie o niekaralności

.....
(Miejscowość, data)

Ja,, nr PESEL oświadczam, że posiadam pełną zdolność do czynności prawnych, korzystam z praw publicznych, nie byłam(-em) skazana(-y) za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego oraz nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie. Nie zostałam(-em) skazana(-y) prawomocnym wyrokiem za przestępstwa umyślne.

Jestem świadoma(-y) odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....
(podpis)

Załącznik nr 3 – Monitoring Standardów – ankieta

	tak	nie
1. Czy znasz Standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem obowiązujące w placówce, w której pracujesz?		
2. Czy znasz treść dokumentu Standardy ochrony małoletnich w Przedszkolu w Psarach?		
3. Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?		
4. Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia dzieci?		
5. Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Standardach ochrony małoletnich przez innego pracownika?		
5a. Jeśli tak – jakie zasady zostały naruszone? (odpowiedź opisowa)		
5b. Czy podjąłeś/aś jakieś działania: jeśli tak – jakie, jeśli nie – dlaczego? (odpowiedź opisowa)		
6. Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Standardów ochrony małoletnich w naszej placówce? (odpowiedź opisowa)		

Załącznik nr 4 – Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Małoletnich

.....

(Miejscowość, data)

Ja niżej podpisana(-y) oświadczam, że zapoznałam(-em) się z dokumentacją wchodzącą w skład Standardów Ochrony Małoletnich obowiązującą w Przedszkolu w Psarach i zobowiązuję się do jej przestrzegania.

.....

(podpis)

Załącznik nr 5 – Wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za realizację Standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem

.....

(Miejscowość, data)

Wyznaczam Panią/Pana

**do monitorowania realizacji Standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem
w Przedszkolu w Psarach**

Do zadań Pani/Pana należy:

- przyjmowanie zgłoszeń i reagowanie w sytuacji krzywdzenia dziecka;
- reagowanie na naruszenie Standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem;
- koordynacja zmian w Standardach ochrony małoletnich przed krzywdzeniem;
- przeprowadzenie ankiety dotyczącej realizacji Standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem.